DAIANA CUIBUS

PREDICATUL COMPLEX – DINSPRE INOVAȚIE SPRE TRADIȚIE

0. Recentele tratate academice – GALR şi GBLR – sunt, după cum afirmă Gabriela Pană-Dindelegan, declarat „sofisticate teoretic" şi deliberat „moderne", de un eclectism recunoscut, justificat, însă, ca fiind

> „[...] menit să aprofundeze înţelegerea *funcţionării complexe* a domeniului gramatical şi a relaţiilor lui cu celelalte compartimente" (Pană Dindelegan 2006).

Conceptele sunt preluate preponderent din gramaticile generative de limbă engleză (a cărei specificitate însă este departe de cea a limbii române). Precizăm, totuşi, că opţiunea autorilor pentru perspectiva generativă rămâne o... *opţiune*, iar „similitudinea" cu alte gramatici europene este, în mod evident, una selectivă, având în vedere că, deşi reprezintă o direcţie destul de prolifică şi, mai ales, „la modă", generativismul nu este nici singular prin modernitate, nici lipsit de contestări sau, măcar, de alternative. Orice încercare de sincronizare cu gramatici europene mai recente nu poate să evite necesitatea reinterpretărilor şi repoziționărilor unor atari concepte şi termeni *în* şi *în raport cu* sistemul gramatical în interiorul căruia ele funcționează, iar adecvarea lor nu poate să nu țină cont, în primul rând, de posibilitatea echivalării realității morfosintactice la care se referă.

Pe de altă parte, la nivel de concepţie şi, implicit, de terminologie, GBLR a optat, după cum arată coordonatorul volumului, pentru o „soluţie intermediară", de „compromis" între „vechea" gramatică şi „excesiva modernitate" a gramaticilor teoretice recente,

> „[...] valorificând *prudent* şi *selectiv* achiziţiile teoretice ale ultimelor decenii şi preluând, cu bună ştiinţă, acele aspecte teoretice şi metodologice devenite, pentru o bună parte dintre cititori, locuri comune ale teoriei gramaticale moderne [subl. n.]" (*ibidem*).

Într-un atare context, demersul nostru îşi propune să arate că noile gramatici academice ar fi putut beneficia mai substanțial de contribuțiile românești recunoscute în domeniu: neignorarea/valorificarea unora dintre acestea ar fi salvat autorii tratatelor de la ceea ce, în opinia noastră, reprezintă două riscuri semnificative: în primul rând, asumarea unor „inovații", care, dincolo de, eventual, noua terminologie sub care sunt prezentate, reprezintă, de fapt, doar reconfirmări ale unor concepții deja cunoscute şi suficient demonstrate, chiar în gramatica românească. În al doilea rând, nu arareori, se neglijează consecințele, atât la nivelul practicii, cât şi la cel al teoriei gramaticale, ale aplicării noilor abordări, în sensul în care sunt generate situații cel puțin discutabile, după cum vom exemplifica în continuare; or, cel puțin unele din atari inadvertențe ar fi putut fi evitate în virtutea utilizării în context

BDD-V436 © 2015 Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:54:52 UTC)

a unor contribuţii, mai vechi sau mai noi, din cercetarea românească. Semnalăm, aşadar, că valorificarea unor achiziţii teoretice româneşti, rămase, dintr-un motiv sau altul, în afara *selecţiei* autorilor, ar fi prevenit re-descoperirea, fie ea şi sub o altă denumire, a unor realităţi morfosintactice deja prezentate de literatura de specialitate şi ar fi putut duce la evitarea unor aspecte controversate sau măcar insuficient clarificate în noile gramatici academici. Căci, altfel, parafrazându-l pe E. Coşeriu, există riscul de a rămâne fascinat în faţa unor lucruri evidente şi a considera original ceea ce este elementar, de a nu înţelege, eventual, funcţionarea modelului „importat" în gramatica românească, de a fi, practic, deopotrivă „impresionat, dar şi deconcertat".

Problematica prin care exemplificăm aspectele în discuţie este cea a *predicatului complex*, cu menţiunea că acesta nu constituie, nici pe de parte, singurul concept „inovator" în raport cu care mai „vechi" abordări teoretice româneşti ar fi meritat luate în considerare. Trimiterile noastre se limitează la câteva studii şi articole ale lui G. G. Neamţu[1], despre *predicatul nominal*; nu am avut în vedere, în prezentul studiu, referiri la alţi gramaticieni români, din raţiuni de spaţiu, şi nici măcar la cartea aceluiaşi autor, *Predicatul în limba română* (Neamţu 1986)[2], tocmai pentru a demonstra că valoarea şi actualitatea unor cercetări gramaticale nu rezidă, neapărat, nici în anul publicării şi nici, cu atât mai puţin, în alte coordonate editoriale. Nu în ultimul rând, opţiunea de a pune în paralel concepţia din tratatele academice cu lucrările lui G. G. Neamţu, datorată, firesc, şi publicării articolului de faţă în volumul omagial dedicat acestuia, nu este, în niciun caz, tributară vreunei subiective cantonări în principiile *gramaticii relaţionale neotradiţionale*. Credem însă că orice reconfigurare a unor concepte morfosintactice, în cazul de faţă cele de *predicativitate* şi *predicat* (cu acceptarea *predicatului complex al enunţării* ca funcţie sintactică unitară), nu se poate postula fără o raportare *complexă* la studii de referinţă în gramatica românească – de la Valeria Guţu-Romalo sau Gabriela Pană-Dindelegan, la D. D. Draşoveanu sau G. G. Neamţu), la C. Dimitriu sau D. Irimia etc.

1. În studiile de specialitate contemporane, definiţiile date predicatului complex nu sunt unitare şi/sau întotdeauna coerente, nici măcar în gramaticile în care această funcţie e, deja, consacrată, iar extensiunea termenului variază şi ea – de la construcţii/structuri complexe, la perifraze sau, pur şi simplu, la verbe cu subiect coocurent etc.

Cât priveşte limba română, existenţa predicatului complex a fost şi rămâne o problemă controversată, pe care, din păcate, nici recentele tratate academice nu reuşesc să o contureze cu claritate. Conceptul a fost lansat de Valeria Guţu-Romalo (1956, 1973) şi caracteriza doar grupurile *verb modal–verb plin*, cu comportament

[1] Respectivele lucrări, apărute într-un interval de timp relativ îndelungat (din 1970 până în prezent), au fost republicate, în Neamţu 2014.

[2] Cartea se regăseşte în *Bibliografia* GBLR, fără însă ca, efectiv, argumentele aduse acolo şi anticipate sau reluate de autor în alte studii şi articole să se regăsească, în vreun fel, în concepţia tratatului.

BDD-V436 © 2015 Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:54:52 UTC)

sintactic „unitar”; el a fost utilizat, ulterior, de alți gramaticieni români, și pentru cele cu *verbe (semiauxiliare) de aspect*. GALR și GBLR extind noțiunea la construcțiile cu *copulativ* și la cele *pasive*, (semi)auxiliarele și copulativul fiind, și ele, reclasificate drept *operatori*. Eterogenitatea structurilor care pot constitui un predicat complex este, astfel, evidentă, iar o abordare unitară rămâne, credem, greu de justificat.

Astfel, predicatul complex este

> „[...] format dintr-un verb principal (suport semantic), care poartă predicația semantică și atribuie roluri tematice, și un operator verbal aspectual, modal, pasiv, copulativ, căruia se atașează mărcile de flexiune” (GBLR, p. 398),

respectiv,

> „[...] predicatul complex conține, pe lângă suportul semantic, cel puțin un operator verbal de predicativitate (aspectual, modal, pasiv, copulativ), care poartă mărcile de flexiune [...]” (GBLR, p. 399).

Tipurile de predicate complexe descrise sunt: cele cu suport verbal, cu suport adjectival, nominal sau adverbial și cele cu suport participial. Fără a insista aici, menționăm doar că distincția predicat *simplu* vs predicat *complex* se bazează, în descrierea din tratatele academice, nu pe considerente semantice, ci exclusiv pe *atașarea directă a morfemelor predicativității la verb* vs *atașarea mărcilor de flexiune la un operator*. Astfel, în absența unor *definiții clare*, premisele existenței predicatului complex ca funcție sintactică rămân doar elementele desprinse din „descrierile” acestuia, definiții mai degrabă indirecte și făcute preponderent din perspectiva relației unui operator cu un verb-suport. Operatorul este cel căruia „i se atașează”/care „poartă” mărcile de flexiune, se comportă față de verbul-suport/ principal ca un predicat *semantic*, impunându-i restricții și funcție sintactică, dar și „ca un predicat *sintactic*, care îi impune restricții formale (cazuale, prepoziționale, conjuncționale)”.

Purtarea mărcilor de flexiune de către un operator nu poate fi însă o circumscriere, respectiv o justificare nici clară, nici suficientă și cu atât mai puțin general valabilă pentru existența unui predicat complex, din mai multe motive:

(a) Verbul-suport poate fi realizat, el însuși, prin forme verbale finite, deci „purtătoare” ale propriilor mărci de flexiune. Este cazul, pe de o parte, al construcțiilor cu *operator + verb la conjunctiv*, conjunctiv despre care, pentru a-i justifica unitatea funcțională cu operatorul, se afirmă că ar fi unul „regizat”, care „repetă” informația de număr și de persoană a acestuia. Or, e destul de greu de urmărit logica potrivit căreia, mai întâi, operatorul *preia* mărcile de flexiune ale verbului-suport, iar apoi, în atari situații, verbul principal le *reia* pe cele ale operatorului care, de fapt, i le-a preluat... Pe de altă parte, dacă statutul de predicat complex depinde de existența unui operator astfel definit, devine problematică susținerea acestei funcții în cazul în care suportul are realizare propozițională (ca și în cazul numelui predicativ): propoziția respectivă conține, firesc, un verb la formă finită, deci nelip-

BDD-V436 © 2015 Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:54:52 UTC)

sit de propriile mărci de flexiune, în raport cu care nu se poate afirma că operatorul i le-ar fi preluat.

(b) Structurile cu două verbe, din care doar primul este purtător al mărcilor de flexiune, iar al doilea este o formă non-finită (de regulă infinitiv) nu se limitează doar la ceea ce noile gramatici analizează drept predicat complex – şi avem în vedere atât construcţiile infinitivale relative, cât şi construcţii de tipul *Ştie analiza/să analizeze.* Or, şi din aceast perspectivă, definirea se dovedeşte insuficientă.

(c) Cu atât mai imprecisă se dovedeşte definiţia funcţiei de predicat complex prin prisma relaţiei operator–suport, în cazul construcţiilor cu copulativ: încadrarea a ceea ce gramatica tradiţională numea *predicat nominal* între predicatele complexe invalidează descrierile *operatorului*, din moment ce, evident, nu se poate pune problema unor mărci de flexiune preluate de la un suport… adjectival, nominal sau adverbial, suport pe care definirea predicatului complex îl numeşte verb-principal… (ocurenţa pe poziţia de nume predicativ a unui verb este nu neapărat atipică, dar, oricum, de o frecvenţă mai redusă şi nemenţionată ca atare de tratat). Cu toate acestea, GBLR afirmă, fără alte clarificări:

> „În raport cu tradiţia gramaticală, predicatul nominal se include în clasa mai largă a predicatului complex, preferându-se tratarea acestui alături de alte tipuri de predicate complexe a căror structură internă este analizabilă” (GBLR, p. 399).

Mai menţionăm doar că, din moment ce nicăieri în GBLR nu este argumentată încadrarea în categoria predicatelor complexe a structurilor cu operator copulativ, în pofida caracterului nonverbal al suportului[3], şi, pe de altă parte, dacă principiul construcţiei acestor predicate ar trebui să fie unul şi acelaşi, indiferent de operator (cum rezultă şi din definiţie), se ridică mai multe probleme. Simplificând (dar de ce nu, de vreme ce, până la urmă, GBLR se doreşte a fi o gramatică „de bază”, cu un pronunţat caracter explicativ şi declarat „simplificator”, adeseori, şi cu destinaţie didactică?!), ar exista trei variante: ***ori*** toate predicatele complexe trebuie să aibă suport verbal, iar atunci construcţiile cu NP nonverbal nu pot fi încadrate ca atare; ***ori***, ţinând cont că toate construcţiile cu copulative sunt interpretate ca „grup”, doar ele ar trebui acceptate ca predicate complexe, nu şi celelalte, dată fiind natura morfologică diferită a suportului (dar atunci s-ar impune şi o redefinire a operatorului); ***sau***, într-o a treia variantă, structura predicatului complex nu ar depinde de natura verbală a suportului, iar atunci, pe lângă redefinirea conceptul de operator, ar trebui acceptat că orice operator (inclusiv cel modal sau aspectual) formează predicate complexe, indiferent de natura verbală sau nonverbală a suportului.

[3] Caracterul analizabil al structurii interne nu constituie un argument suficient pentru încadrarea PN în „clasa” predicatului complex: locuţiunile verbale, de exemplu, analizabile şi ele, nu sunt incluse printre predicatele complexe (lipsa unei funcţii sintactice autonome a componentelor locuţiunilor verbale nu poate fi invocată, de vreme ce operatorul pasiv nu are, nici el, singur, funcţie sintactică, iar, în ceea ce priveşte copulativele, calitatea lor de unitate sintactică este dacă nu întotdeauna negată, cel puţin neexplicitată).

BDD-V436 © 2015 Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:54:52 UTC)

Fără a mai enumera multele întrebări rămase în legătură cu descrierea academică prea vagă şi eterogenă, credem, a predicatului complex, luăm în continuare în discuţie câteva aspecte care vizează caracterul declarat „inovator” al noilor tratate.

2. Nu întâmplător afirmam la început că proclamarea distanţării clare faţă de tradiţia gramaticală, în lipsa luării în considerare a unor opinii consacrate în domeniu, riscă să alunece, uneori, în derizoriu. Astfel, în contextul statuării funcţiei de predicat complex în limba română, se afirmă despre structurile cu operator copulativ:

> „[...] gramatica tradiţională analizează împreună verbul copulativ şi numele predicativ, considerând că au o singură funcţie sintactică. În lucrarea de faţă, gruparea [...] se analizează ca reprezentând doi constituenţi distincţi, care împreună formează un predicat complex, cu operator copulativ” (GBLR, p. 477).

Înainte de orice alte comentarii, menţionăm că, efectiv, în afara denumirii, sunt greu de perceput pretinsele diferenţe faţă de „tradiţie”: înlocuirea denumirii de predicat *nominal* cu aceea de predicat *complex* nu denotă, în niciun caz, că nu vorbim tot despre *o* (singură) funcţie sintactică – „*împreună* formează *un* predicat complex” [subl. n.] (!). Astfel, dacă interpretarea unitară a structurilor copulativ + nume predicativ este perimată şi trebuie „depăşită”, pe de o parte acest lucru nu se poate realiza în condiţiile menţinerii conceptului în sine (un (!) *predicat*), modificat doar terminologic, dar care dă seamă, în continuare, de ambele componente; mai mult, un atare (re)denumit predicat se comportă (tot) unitar în raport cu eventualii termeni subordonaţi; pe de altă parte, dacă acceptarea predicatului nominal a generat numeroase controverse, fie şi doar prin nefirescul existenţei unei funcţii sintactice (aceea de NP) în interiorul alteia (cea de PN), odată cu introducerea în categoria predicatelor complexe a construcţiilor cu operator modal şi aspectual, atari situaţii se chiar multiplică.

2.1. Oricum, „opoziţia” faţă de tradiţia gramaticală este clamată prin postularea „autonomiei” numelui predicativ, „inovaţie” implicită/datorată reinterpretării acestei structuri drept predicat complex. Gradul real de noutate al unei asemenea interpretări ni se pare imposibil însă de surprins: mai întâi, nu cunoaştem niciun tratat sau măcar studiu de gramatică românească, fie el cât de „vechi” (bineînţeles, dintre cele care acceptă existenţa verbelor copulative), care să conteste valoarea de funcţie sintactică a numelui predicativ. Mai mult, *autonomia* celor doi constituenţi a fost de mult şi adeseori discutată şi demonstrată, aşa cum o dovedeşte un studiu din… 1972 al lui G. G. Neamţu:

> „Din moment ce elementele sale componente [ale predicatului nominal – nota n.] nu se leagă sintactic între ele [...], fiecare contractând relaţii cu subiectul diferit şi independent, înseamnă că acest tip de predicat (structură dezvoltată) nu este deloc nedisociabil. El se manifestă ca unitate evidentă doar în plan semantic. Gramatical este profund eterogen şi nu apare lipsită de sens aserţiunea că, de fapt, *predicatul nominal nu este o singură funcţie, ci un grup de două funcţii* [subl. n.]” (Neamţu 2014, p. 39).

BDD-V436 © 2015 Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:54:52 UTC)

Adăugăm, selectiv, fără alte comentarii, doar câteva din afirmațiile demonstrate de G. G. Neamțu în studii ulterioare, afirmații care dovedesc, o dată în plus, că autonomia numelui predicativ nu este nici consecința reinterpretării acestor structuri drept predicate complexe și nici nu constituie o mutație/inovație în raport cu tradiția gramaticală:

> (i) „Predicatul nominal nu constituie o singură funcție sintactică, fiind analizabil într-un *predicat insuficient* și un *nume predicativ*" (Neamțu 2014, p. 52).
>
> (ii) „Circumscriind nivelul gramatical la care predicatul nominal este «compus», acesta fiind cel sintactic, nu morfologic, părțile sale componente ne apar, în egală măsură, ca unități sintactice. Că aceste părți componente sunt, la nivel sintactic, unități și nu subunități, ne-o dovedește, printre altele, și terminologia în care sunt prezentate ele în gramatică" (Neamțu 2014, p. 93).

Așadar, nu doar că „unicitatea" funcției sintactice a grupării copulativ + nume predicativ nu este anulată *ipso facto* prin înlocuirea conceptului de predicat nominal cu cel de predicat complex, ci și afirmația conform căreia analiza NP ca *funcție sintactică autonomă* ar constitui o inovație în raport cu gramatica „tradițională" se dovedește a fi imprecisă. Mai mult, un alt text al lui G. G. Neamțu, din 1979, pare să avertizeze:

> „Nici considerarea predicatului nominal ca funcție «cu structură complexă» nu poate justifica interpretarea predicatului nominal ca o singură funcție, întrucât elementele sale componente sunt ele înseși funcții sintactice (distincte)" (Neamțu 2014, p. 95).

2.2. GBLR adaugă și un alt aspect „inovator", în raport cu tradiția gramaticală: prin prisma „noii" funcții sintactice, aceea de predicat complex,

> „[...] structurile cu verb copulativ la formă non-finită + NP [...] și structurile cu verb copulativ la formă finită + NP primesc o analiză unitară. Din perspectiva tradițională, aceste structuri nu se pot analiza unitar coerent pentru că verbul copulativ este legat obligatoriu de numele predicativ (formând predicatul nominal), iar predicatul nominal trebuie, în această concepție, să conțină un verb la formă finită" (GBLR, p. 478).

Pe de o parte, nu credem că „obligativitatea" legării verbului copulativ de numele predicativ este diferită de legătura dintre operatorul copulativ și suportul său semantic, respectiv că fie operatorul, fie NP, odată interpretați ca membri ai predicatului complex, pot exista independent.

Pe de altă parte, avem serioase rezerve față de noua „unitate" a interpretării construcțiilor, independent de modul finit sau non-finit al verbului. Nu doar că singura „definire" din GBLR (implicită și ea) a operatorului este legată de preluarea mărcilor de flexiune (oricum imposibilă de la un suport non-verbal), iar statutul în sine de operator pe lângă un verb la mod non-finit este nelămurit, dar nici nu există vreo referire la analiza drept „complexe" sau non-complexe a structurilor cu operator copulativ non-finit. La cu totul alte capitole decât cele privind predicatul sau numele predicativ, apar, sporadic, câteva exemple de acest tip, însă interpretarea lor este – firesc – de *funcții sintactice complexe*, nicidecum de *predicate* complexe. Prin

BDD-V436 © 2015 Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:54:52 UTC)

urmare, este categoric fals atât că actuala lor interpretare poate fi unitară (în sensul funcției sintactice a grupului), cât și că recunoașterea funcției sintactice de nume predicativ pe lîngă un copulativ non-finit ar constitui o mutație față de gramatica tradițională. Nu în ultimul rând, reiterăm și ne asumăm rezerva formulată de G. G. Neamțu privind funcțiile complexe (cu referirea autorului la cele care includ nume predicativ) – indiferent de modul operatorului.

2.3. O a treia delimitare de tradiție se dovedește la fel de improbabilă:

> „În gramatica tradițională numele predicativ este considerat parte componentă a predicatului nominal, însă propoziția corespunzătoare numelui predicativ se analizează separat, ca *propoziție subordonată predicativă*. Analizarea autonomă a numelui predicativ rezolvă această «inconsecvență»" (*ibidem*).

Afirmația obligă la două observații: mai întâi, e cel puțin discutabilă, așa cum arătam deja, reinventata autonomie a numelui predicativ în cadrul unui predicat complex – nu doar prin apartenența, împreună cu copulativul, la o (tot) unică funcție sintactică, ci și prin acordarea statutului de termen regent întregului grup/p redicat (se vorbește despre termeni subordonați ai predicatului complex, iar nu ai suportului). În al doilea rând, eventuala corectare a „inconsevenței" din analiza tradițională generează o inadvertență și mai gravă: devenind parte componentă a unui... predicat complex, nu doar că subordonata predicativă nu „dobândește" autonomie, ba, dimpotrivă, verbului său – la mod finit – i se infirmă statutul de predicat al enunțării, fără alte argumente și doar în virtutea prezenței unui (regent) operator copulativ. A invalida valoarea de predicat al enunțării unui verb finit, adică la mod predicativ, este, credem, departe de a confirma dobândirea autonomiei de către respectivul grup verbal, fie el și învestit cu funcție sintactică de nume predicativ („realizat propozițional").

3.1. În același context, acceptarea predicatelor complexe – cu operator copulativ, dar nu numai – generează și alte probleme: dată fiind structura lor internă „analizabilă", verbul operator se comportă

> „[...] ca un predicat sintactic care impune restricții formale (cazuale, prepoziționale, conjuncționale) suportului semantic al predicatului. Suportul semantic se comportă ca un complement al verbului-suport" (*ibidem*, p. 400).

Desigur, nu sunt inluse aici predicatele complexe cu operator pasiv și unele dintre cele cu operator aspectual, aflate „în curs de gramaticalizare". Așa cum arătam deja, menținerea și chiar extinderea în analiză a conceptului de „funcție în funcție" (aici complement în predicat complex) nu este de natură să simplifice analiza. Mai mult, din moment ce un operator este „inapt să atribuie rol tematic" (*ibidem*, p. 477], interpretarea funcției sintactice a verbului-suport devine problematică, chiar dincolo de situația specială a numelui predicativ[4], respectiv a con-

[4] Pentru argumente privind subordonarea sintactică a numelui predicativ exclusiv la subiect, a se vedea și opinia lui G. G. Neamțu: „Pornim de-aici de la situația reală (demonstrată fiind) că numele predicativ și verbul copulativ se subordonează subiectului, fiecare independent și diferit, între aceste două elemente neexistând un raport sintactic materializat" (Neamțu 2014, p. 38).

BDD-V436 © 2015 Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:54:52 UTC)

structiilor cu operator pasiv. În cazul predicatelor cu operator modal sau aspectual, funcția sintactică – de complement – a verbului-suport se realizează independent de atribuirea de către regentul sintactic a unui rol tematic; ar rezulta, așadar, că acestea constituie complemente… fără rol tematic.

Argumentul unei analize *pe niveluri* a predicatului complex – bloc sintactic, respectiv diferențierea unui operator-centru și a unui suport-subordonat – nu rezolvă nici controversele, nici inadvertențele remarcate. Practic, soluția structuralistă de analiză, cu atribuirea de funcții sintactice elementelor constitutive, nu rămâne, în final, coerentă, din moment ce subordonarea este întotdeauna față de predicatul complex în ansamblu, iar nu doar față de una sau alta dintre componentele sale.

3.2. În raport cu termenii subordonați, singura situaţie în care predicatul denumit *complex* poate funcţiona efectiv, în ansamblul său, ca termen regent al unui complement este, considerăm, cea cu operator pasiv (+ suport participial), ceea ce şi plasează, în opinia noastră, această structură într-un plan clar distinct față de grupurile cu alţi operatori. În toate celelalte cazuri, ni se pare de domeniul evidenței că o funcție sintactică nu este și nu poate fi subordonată unei alte funcții sintactice; existența, conform tratatelor academice, a unor funcții subordonate predicatului complex este, indiferent de nivelul de analiză invocat, inacceptabilă. Ca argumente, sunt suficiente, deocamdată, cele demonstrate de G. G. Neamțu cu privire la funcțiile aparent subordonate predicatului nominal:

> „Chiar dacă am accepta predicatul nominal drept funcție unitară, subordonarea unui determinant lui, în întregime, ar crea nedumeriri: un complement nu determină un predicat, fie el și nominal, ci verbe, adjective, adverbe etc., toate unități lexico-gramaticale, și nu sintactice. Cu privire la predicat, complementul nu determină calitatea de predicat a verbului, ci pe cea de verbul a predicatului";

pe de altă parte,

> „[...] din moment ce numele predicativ și verbul copulativ sunt calitativ diferite din punct de vedere morfologic, înseamnă că ele nu pot oferi în exterior o platformă morfologică identică în baza căreia să accepte aceiași determinanți. Termenul subordonat nu le poate așadar determina pe amândouă, văzute ca formând doar o unitate semantică, decât dacă vom accepta că un complement, de exemplu, se subordonează unei unități de înțeles, și nu morfologice. Situația modurilor și a timpurilor compuse, tot structuri din doi termeni, este cu totul alta, acestea fiind categorii morfologice unitare. [...] Rămâne deci ca determinanții să intre în relație sintactică numai unul din cei doi termeni ai predicatului nominal [...]" (Neamțu 2014, p. 41).

Prin extensie, observațiile sunt valabile pentru termenii subordonați oricărui predicat complex, indiferent de natura operatorului – copulativ, aspectual, modal. Relația gramaticală se poate, așadar, realiza fie cu suportul, fie cu operatorul, dar în niciun caz cu amândouă. Iată, astfel, cum, din nou, raportarea la o tradiție gramaticală ar fi fost de real folos autorilor tratatului, obligând, dacă nu la reformulări, măcar la căutarea unor argumente suplimentare față de rezervele firești, deopotrivă

BDD-V436 © 2015 Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:54:52 UTC)

conceptuale și terminologice, legate de existența unor funcții subordonate... predicatului.

Nu în ultimul rând, remarcăm, și în acest context, că abordarea este, în ansamblul ei, oscilantă, dacă nu contradictorie: reproșul (neîntemeiat, după cum am văzut) la adresa analizei unitare a unor predicate în gramatica tradițională se invalidează complet prin analiza predicatului complex ca regent în întregul său; căci, altfel, e greu de admis că grupul ar trebui să funcționeze unitar în raport cu termenii subordonați și neunitar/autonom în/prin elementele sale.

4. Analiza noastră s-a rezumat la predicatul complex, cu câteva particularizări legate de construcțiile cu verb/operator copulativ + nume predicativ. Majoritatea acestor observații sunt valabile și pot fi dezvoltate și completate pentru toate celelalte tipuri, cu diferiți operatori. Demersul nu este, firește, unul exhaustiv și nu epuizează, nici pe departe, toate inadvertențele și/sau controversele legate de introducerea în teoria și practica analizei gramaticale a acestei funcții sintactice. Intenția asumată a fost, mai degrabă, aceea de a demonstra că aspecte vagi sau discutabile din definirea și descrierea predicatului complex, generate inclusiv de eterogenitatea în sine a funcției, ar fi putut fi sau evitate, sau mai bine argumentate prin raportarea la contribuții reale ale gramaticii tradiționale.

Astfel, pe de o parte, s-ar fi putut evita derizoriul „inovației" privind autonomia numelui predicativ – ca fiind datorată reformulării predicatului nominal drept… complex –, iar, pe de altă parte, s-ar fi nuanțat, măcar, funcționarea întregului predicat ca regent în raport cu termenii subordonați. Contribuțiile în domeniu ale lui G. G. Neamțu, la care am făcut referire, sunt, credem, relevante, însă, în mod evident, nu și singulare, iar valorificarea lor ar fi fost nu doar benefică, ci și necesară. Altfel, drumul firesc al cercetării gramaticale – de la tradiție la inovație – va fi nevoit să se reîndrepte, pentru clarificări și coerență, spre tradiție.

ABREVIERI BIBLIOGRAFICE. SIGLE

CL = „Cercetări de lingvistică", Cluj, I, 1956 și urm.

Drașoveanu 1997 = D. D. Drașoveanu, *Teze și antiteze în sintaxa limbii române*, Editura Clusium, Cluj-Napoca, 1997.

GALR 2008 = *Gramatica limbii române*, vol. I. *Cuvântul*, vol. II. *Enunțul*. Tiraj nou, revizuit, Editura Academiei Române, București, 2008.

GBLR = *Gramatica de bază a limbii române*, Editura Univers Enciclopedic, București, 2010.

GLR = *Gramatica limbii române*, vol. I–II. Ediția a II-a revăzută și adăugită. Tiraj nou, Editura Academiei R.S.R., București, 1966.

Guțu 1956 = Valeria Guțu, *Semiauxiliarele de mod*, în *Studii de gramatică*, vol. I, Editura Academiei R.S.R., București, p. 57–81.

Guțu-Romalo 1973 = Valeria Guțu-Romalo, *Sintaxa limbii române. Probleme și interpretări*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1973.

LR = „Limba română", București, I, 1952 și urm.

Neamțu 1971a = G. G Neamțu, *Despre auxiliare. Cu privire specială la „a fi"*, în CL, XVI, nr. 2, p. 355–363.

BDD-V436 © 2015 Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:54:52 UTC)

Neamțu 1971b = G. G Neamţu, *În problema „predicatului nominal”*, în LR, XXVIII, 1979, nr. 5, p. 487–490.
Neamțu 1972 = G. G Neamţu, *Termeni regenți pentru determinanții (complementele) predicatului nominal*, în CL, XVII, 1972, nr. 1, p. 51–66.
Neamțu 1986 = G. G. Neamţu, *Predicatul în limba română. O reconsiderare a predicatului nominal*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1986.
Neamțu 1999 = G. G Neamţu, *Teoria şi practica analizei gramaticale*, Editura Excelsior, Cluj-Napoca, 1999.
Neamțu 2014 = G. G Neamţu, *Studii şi articole gramaticale*, Editura Napoca Nova, Cluj-Napoca, 2014.
Pană Dindelegan 2006 = Gabriela Pană Dindelegan, *Noutăţi*, în „România literară”, XXXIX, 2006, nr. 10, p. 15.

THE COMPLEX PREDICATE – FROM INNOVATION TOWARDS TRADITION (*Abstract*)

The starting point of the present paper is the definition of the complex predicate in the recent Romanian grammars - Gramatica limbii române (GALR) and Gramatica de bază a limbii române (GBLR) -. We aim to indicate that the option for modernity and innovation in the theory and the practice of grammar cannot do without the real assumption of the contributions of traditional grammar. Otherwise there is a real risk to consider proven morphosyntactic realities as innovations and/or not to avoid, in such an approach, already reported controversies and impasses.

Cuvinte cheie: *inovație, tradiție, predicat complex, autonomie, subordonare*.
Keywords: *innovation, tradition, complex predicate, autonomy, subordination*.

Universitatea „Babeș-Bolyai”
Facultatea de Litere
Cluj-Napoca, str. Horea, 31
daianacuibus@yahoo.com

BDD-V436 © 2015 Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:54:52 UTC)